Lausunto 26.10.

Asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asia: HE 72/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että lakiin tilastokeskuksesta lisätään Tilastokeskuksen tehtäväksi tutkija- ja aineistopalvelu ja oikeus ottaa vastaan, käsitellä ja säilyttää aineistoja tutkijapalvelua varten. Tilastolakiin laajennetaan Tilastokeskuksen tiedonsaantioikeuksia eräisiin henkilötietoryhmiin ja lisätään hyvinvointialueet tiedonantovelvollisiksi. Lakiuudistuksella mahdollistetaan yksikkötason tutkimusaineistojen nykyistä selvästi ajantasaisempi luovuttaminen tutkimus- ja selvityskäyttöön.

Tutkijapalveluiden käyttölupahakemusten määrä on kasvanut vuosina 2010-2020 17-kertaiseksi (30,509). Koska viranomaisen toiminnan on perustuttava lakiin ja tutkijapalvelun merkitys on kasvanut, palvelun lakisääteisen aseman täsmentäminen on tarpeellista.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) pitää esitysluonnosta ja sen tavoitteita kannatettavina. On tärkeä tukea Tilastokeskuksen kehittämistyötä siten, että valtioneuvoston sekä tutkija- ja viranomaisyhteisön pääsy ajantasaisiin päätöksentekoa tukevaan tietoaineistoon helpottuu. STM pitää tärkeänä, että räätälöitävien aineistojen tietopyyntöjen käsittelyajat ovat kohtuulliset.

Poikkeuksena tasapuolisesta kohtelusta ehdotetaan muutosta, jonka mukaan valtioneuvoston tai sen ministeriön kiireelliseksi ilmoittama (esim. TEAS-hanketta koskeva) käyttölupahakemus on asetettava etusijalle valtioneuvoston alaisen hallinnon viranomaisen käyttölupahakemuksiin nähden ja toteutettava ilman aiheetonta viivästystä.

STM suhtautuu varauksella näkemykseen, että valtioneuvoston etusija käyttölupahakemusten käsittelyssä suhteessa alaiseen hallinnon viranomaiseen on vain vähäinen muutos tasapuoliseen kohteluun. STM:n näkemyksen mukaan ehdotuksen vaikutuksia tulisi seurata ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin, mikäli lakimuutoksen myötä käyttölupahakemusten käsittelyajat kasvavat nykyisestä.

Esitysluonnoksessa todetaan, että Tilastokeskus päättää henkilötietojen käsittelijänä muiden rekisterinpitäjien lukuun tutkija- ja aineistopalvelua varten yksittäisiin toimeksiantoihin vastaanottamiensa muiden rekisterinpitäjien tietojen säilyttämisestä. STM:n näkemyksen mukaan tietojen säilyttämisestä tulisi säätää laissa.

Faiz Alsuhail

johtaja